

**“İŞGAL ALTINDAKİ KIRIM’DA İNSAN HAKLARI
İHLALLERİ ve RUSYA FEDERASYONU’NDAKİ
GENEL İNSAN HAKLARI İHLALLERİ HAKKINDA”**

RAPOR

2019 Yılı

Hazırlayan

**KIRIM TÜRKLERİ KÜLTÜR ve YARDIMLAŞMA DERNEĞİ
GENEL MERKEZİ**

Ankara

10 Aralık 2019

Sunuş

Kırım'ın 2014 yılı Şubat ayında Rusya Federasyonu tarafından işgalinden bu yana yarımada yaşadığımız dünya üzerinde insan hakları ihlallerinin en çok yaşandığı coğrafya haline gelmiştir.

Tarihî süreç boyunca ikibuçuk asırdır Rusya rejimleri tarafından gerçekleştirilen baskılar, katliamlar ve sürgünleri hafızasında canlı olarak tutmakta olan Kırım Tatarları, Rusya Federasyonunun uluslararası hukuku çiğneyerek gerçekleştirdiği işgale toplu olarak karşı çıkmış, Kırım'ın Kremlin rejimi tarafından oldu bitti ile yutulmasına direnç göstermeye işgalin ilk gününden itibaren başlamıştır. Rusya Federasyonu bu direnişe karşı baskı ve yıldırma siyasetini derhal uygulamaya sokarak hemen her gün ve her an Kırım'da insan haklarını ihlal etmektedir.

Kırım'la ilgili yayın organlarına sürekli olarak düşen insan hakları ihlallerine dair bu olaylar bugün itibarı ile insanlığa karşı suçlar kategorisine girmektedir.

Birleşmiş Milletler, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği organları, uluslararası insan hakları örgütleri ve Kırım Tatarlarına ait sivil toplum kuruluşları tarafından defalarca raporlanan ve kınanan bu insan hakları ihlalleri, elinizdeki bu çalışmada bilgi notu niteliğinde mümkün olduğunca özetlenerek bir kez daha bilgilerinize sunulmaktadır.

Bu çalışmada Kırım Tatar Millî Meclisi başta olmak üzere KırımSOS, Kırım Tatar Kaynak Merkezi, Amnesty International ve UNESCO'nun yayınlamış olduğu Kırım'da insan hakları ihlallerine dair raporlar kaynak olarak alınarak derlenmiş ve özetlenmiştir. Söz konusu Raporların tamamına ilgili kuruluşların internet sitelerinden erişim mümkün olup, okuyucu kolaylığı ve erişilebilirlik açısından bu özet raporun hazırlanmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Bu çalışmayı hazırlayan Derneğimiz Genel Başkan vekili ve Dünya Kırım Tatar Kongresi Genel Sekreteri Av.Namık Kemal Bayar'a ve Araştırmacı Yazar Roza Kurban'a teşekkür ederiz. Hususen bu çalışmada bugüne kadar Türk ve dünya kamuoyunda pek fazla yer bulmamış Tataristan Cumhuriyeti'deki insan hakları ihlallerine de yer vermek Kazan Tatarı dost ve kardeşlerimize vefa borcumuzu edanın bir başlangıcı olmuştur.

Saygılarımızla,

I.Kısa Tarihçe

Kırım yarımadası ve İdil-Ural bölgesi, Hunlar ve İskitler dönemlerinde Türk kavimlerinin yerleşerek vatan haline getirdikleri topraklardır. Hunlar, İskitler, Hazar ve Kıpçak devletlerinin ardından kurulan Ulu Orda (Altın Ordu) İmparatorluğu döneminde tamamı ile müslümanlığı kabul etmiştir.

Ulu Orda İmparatorluğunun dağılmasının ardından Kazan ve Kırım Hanlıkları, Kasım ve Astrahan Hanlıkları ile birlikte imparatorluğun varisi olarak bu coğrafyada hüküm sürmüştür. XVI. asrın başlarından itibaren genişlemeye başlayan Rus Çarlığı ilk kez 1552 yılında Kazan Hanlığı'nı yıkarak işgal etmiştir. Rus Çarlığının Kazan'dan sonraki hedefi Kırım olmuş ve 1783 yılında Kırım Hanlığı da Rusya tarafından işgal edilmiştir.

Bu tarihlerden sonra her iki coğrafyada yaşananlar asimilasyon ve Ruslaştırma politikalarının etkinliği ile bir katliamlar, zorla göçler, baskılar ve sürgünler tarihidir. 1552'de Kazan ve İdil-Ural bölgesinde, 1783 yılında Kırım'da başlayan Ruslaştırma hareketleri sayıları milyonlarla ifade edilen insanın katledilmesi, yurtlarından zorla göç ettirilmesi, sürgün edilmesi ya da mahkum edilmesi ile sonuçlanmıştır.

Tarihi süreç çerçevesinde vurgulamaya çalıştığımız bu uygulamaların ortak özelliği Moskova'da rejim değişse de Rus olmayan halklara ya da rejim muhaliflerine karşı yapılan baskıların aynı olmasından ibarettir.

II.Sovyetler Sonrası Durum

Sovyetler Birliğinin 1991 yılında yıkılmasının ardından birliğe bağlı ülkeler ardi ardına bağımsızlıklarını ilan etmiştir. Bağımsızlıklarını ilan eden devletlerin sınırları da Birleşmiş Milletler ve diğer devletler tarafından tanınarak hukuki ve siyasi güvence altına alınmıştır. Kırım yarımadası bu dönemde Ukrayna devleti sınırları içinde kalmış ve bu sınırlar Birleşmiş Milletler Ana Statüsü ve 1994 yılındaki Budapeşte Memorandumu ile güvence altına alınarak aralarında Rusya Federasyonunun bulunduğu bazı devletler tarafından garantörlük sağlanmıştır.

Aynı yıllarda Kırım'ın yerli halkı Kırım Tatarları, 18 Mayıs 1944'te topyekun sürgün edildikleri vatanları Kırım'a geri dönme gayreti içindedir ve 1991 yılında II.Kırım Tatar Millî Kurultayı'nı toplayarak Kırım Tatar Millî Meclisi'ni seçmiştir. Bu iki organ Kırım Tatar halkının özyönetim organları olarak halen çalışmaktadır.

Tataristan ise 1994 yılında bağımsızlığını ilan etti ise de aynı yıl Rusya Federasyonuna bağlanarak Tataristan Federe Cumhuriyeti olarak bugün varlığını devam ettirmektedir.

III.2014 İşgalinin Kısa Değerlendirmesi

Birleşmiş Milletler Ana Statüsü, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Antlaşması ve Helsinki Nihai Senedi, bir ülkenin başka bir ülkeye ait toprağı herhangi bir yolla işgal etmesini açıkça yasaklar ve bunu hukuksuz bir eylem olarak tanıır.

Rusya Federasyonu, 27 Şubat 2014 tarihinde gerçekleştirdiğı askeri bir eylemle bu uluslararası sözleşmeleri alenen çiğneyerek Ukrayna devletinin bütün dünya devletleri ve uluslararası kuruluşlarca tanınmış sınırları içinde olan Kırım yarımadasını işgal etmiştir. Bu eylem bahsi geçen uluslararası antlaşmalar meyanında var olan hukukun açıkça ve kabaca ihlal edilmesidir.

Keza Rusya Federasyonu, 1994 Budapeşte Memorandumu ile garantörü olduğı Ukrayna devletinin toprak bütünlüğünü, kendi garantörlük taahhüdünü yok sayarak bu hukuksuz eylemi gerçekleştirmiştir.

Bu işgal eyleminin bizatihi varlığı ve kendisinin tek ve doğru tanımlaması “uluslararası suç”tur.

IV.Kırım’da Raporlanan İnsan Hakları İhlalleri

a)Siyasi Haklara ve Siyasi Temsile Yönelik İhlaller

Kırım Tatarları, 18 Mayıs 1944 tarihinde topyekun sürgüne gönderildikleri yerlerden 1989 yılından itibaren Kırım’a dönmeye başlamıştır. 1991 yılında Kırım Tatar halkı her bin kişiye bir milletvekili seçerek II.Kırım Tatar Millî Kurultayı’ını toplamıştır. Kırım Tatar halkının parlamentosu niteliğinde olan Kurultay, daimî toplanan bir parlamento değil; dönemsel olarak toplanan bir parlamentodur. Kurultay’ın kendi içinden seçtiğı Kırım Tatar Millî Meclisi ise daimî olarak görev yapan icra organı niteliğindedir. Her iki organ da gerek Ukrayna devleti gerekse uluslararası kuruluşlar tarafından Kırım Tatar halkının özyönetim organları olarak tanınmıştır.

Rusya Federasyonu, Kırım’ın işgalinin sonrasında Kırım Tatar Millî Meclisi’nin yasaklanmasına yönelik bir dava açarak yapılan yargılama sonrasında Meclis’in kapatılmasına ve faaliyetlerinin yasaklanarak tüm malvarlığının müsaderesine karar vermiştir.

Birleşmiş Milletler Lahey Adalet Divanı 19 Nisan 2017 tarihinde verdiğı ara karar ile Rusya Federasyonunun Kırım Tatar Millî Meclisi’ne yönelik yasağı iptal etmesi ve Kırım Tatarlarının millî temsil organlarına erişimlerinin önüne konulan engellerin kaldırılması yönünde ihtiyati tedbir kararı vermiştir.

Rusya Federasyonu, Birleşmiş Milletler Lahey Adalet Divanı’nın bu tedbir kararına uymayacağını açıkça ilan etmiştir.

Kırım Tatar Millî Meclisi’ne yönelik bu eylem, siyasi hakların kullanılması ve siyasi temsil haklarının kısıtlanmasına yönelik çok açık bir insan hakları ihlalidir.

b)Kırım'a Giriş Yasakları ve Sürgünler

Rusya Federasyonu, işgalin hemen ardından işgale karşı direnen Kırım Tatarlarının direncini ortadan kaldırmak gayesi ile siyasi liderlerine, toplum önderlerine karşı bir takım yasaklamalar getirerek bu kişileri vatanlarından sürgün etmiş ve Kırım'a girişlerini yasaklamıştır.

Bu kişilerin başında dünyaca tanınan Kırım Tatar Millî Meclisi eski Başkanı ve insan hakları savunucusu Mustafa Abdülcemil Kırımoglu (Mustafa Cemiloğlu) gelmektedir. Mustafa Abdülcemil Kırımoglu ile birlikte takip eden süreç içerisinde Kırım Tatar Millî Meclisi Başkanı Refat Çubarov, Meclis eski üyesi ve activist Sinaver Kadirov, Kırım Haber Ajansı Editörü ve Millî Meclis üyesi Gayana Yüksel, Kırım Haber Ajansı Koordinatörü ve Kırım Derneği Genel Merkezi Kırım Temsilcisi İsmet Yüksel (Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı), ATR Televizyonu sahibi Lenur İslam gibi isimler de Kırım'da sürgün edilerek vatanlarına girişleri Rusya Federasyonu tarafından yasaklanmıştır. İlerleyen tarihlerde Kırım Tatar Millî Meclisi Başkan yardımcıları İlmi Umerov ve Ahtem Çiygöz de Kırım'dan sürgüne gönderilmiştir.

Birleşmiş Milletler Lahey Adalet Divanı'nın 19 Nisan 2017 tarihli tedbir kararında Kırım Tatar halkının temsil organlarına ve siyasi, toplumsal temsilcilerine erişiminin engellenmesine yönelik Rusya Federasyonu karar ve uygulamaları açık bir şekilde eleştirilerek bu uygulamalar insan hakları ihlalleri arasında sayılmıştır.

c)Düşünce, İfade ve Basın Özgürlüğüne yönelik ihlaller

Rusya Federasyonu'nun Kırım'ı işgaline karşı fikir beyan etmek, sosyal medyada, basında ya da halka açık yerlerde işgali ve işgal sonrasında yapılan uygulamaları dile getirmek ve eleştirmek, Kremlin yönetiminin politikalarına karşı düşünce belirtmek, eleştirmek işgal altındaki Kırım'da ve ülkenin diğer yerlerinde “aşırıçılık” ya da “ayrılıkçılık” suçlaması ile yargılama ve cezalandırma sebebi olmaktadır.

Bu kapsamda, “Kırım Tatar Millî Meclisini kapatılması”, “26 Şubat”, “Maidan Aktivistleri”, “Oleg Sentsov”, “Vladimir Balukh”, “Ukraynalı Sabotajcılar” davaları önemli örnekler olarak yaşanmıştır. Keza, işgal sonrasında Kırım'da işgali protesto etmek için eylem yapan, yapılan uygulamaları ve insan hakları ihlallerini eleştiren Kırım Tatarları ve Ukrainerler yapılan sözde yargılamalar neticesinde çeşitli hapis ve para cezalarına mahkum edilmiştir.

Bu başlık altında en çarpıcı insan hakları ihlalleri ifade ve basın özgürlüğüne yönelik ihlaller olarak karşımıza çıkmaktadır. Rusya Federasyonu, işgal sonrasında Kırım Tatarları ve Ukraynalılara yönelik olarak Kırım'da faaliyet gösteren hemen hemen bütün medya organlarını yasaklamıştır.

2014 yılından bu yana Kırım Tatar millî televizyonu olan ATR ve millî haber ajansı olarak çalışan Kırım Haber Ajansı dahil toplamda 28 medya organını yasaklamış, bunlara ait internet sitelerine erişimi engellemiş; Kırım'a yayın yapan 503 radyo ve televizyon frekansına kanunsuz olarak el koymuştur. Yayını yasaklanan ya da el konulan gazete ve dergi gibi basılı medya organlarının sayısı bu rakamlara dahil değildir.

Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Genel Merkezi-Ankara/2019

d)Din ve Vicdan Özgürlüğüne yönelik ihlaller

Kırım'ın işgalinin hemen ardından 2014 yılı içinde yarımada'daki dini tesislere karşı Rusya Federasyonu tarafından baskınlar gerçekleştirildi. Kırım Tatarlarına ait camiler, dini eğitim kurumları emniyet güçleri tarafından kabaca gerçekleştirilen baskınlarla aramalar yapıldı ve aramalarda ele geçen bazı dini kitaplar ve eserlere Rusya kanunlarına aykırılık nedeni ile el konuldu.

2014 yılında yapılan bu baskınlar takip eden dönemde kişilere ve sivil toplum örgütlerine yönelik hale geldi. Tamamen barışçı bir şekilde dini ritüellerini ve ibadetlerini gerçekleştiren Kırım Tatarları içinde çeşitli inanç ve dünya görüşüne sahip gruplar "aşırılıkçılık" ve "İslami terörizm, radikalizm" suçlamaları ile ev aramaları, gözaltı ve tutuklamalara başlandı ve haklarında çeşitli tür ve sayıda davalar açılarak bir kısmının mahkumiyetine karar verildi. Basında ve elimizdeki Raporlarda "Hizb-ut Tahrir", "Yalta Dörtlüsü", "Kırım Müslümanları" davası olarak raporlanan bu davalarda dini inançlarını barışçıl bir şekilde yaşayan kişiler tutuklu olarak yargılanmakta ya da mahkum edilmektedir.

Bu davalara ilişkin istatistiklere aşağıda yer verilecektir.

Kırım'da din ve vicdan özgürlüğüne yönelik ihlaller sadece Kırım Tatarlarına değil Hristiyan topluma yönelik olarak da sürmektedir. Kiev Patrikhanesine bağlı Kırım Ortodoks Hristiyanlarına ait kiliseler ve bunların malvarlıklarına yönelik baskılar da yoğun şekilde raporlanmaktadır.

e)En temel insan hakkı "Yaşam hakkı"nın ihlali

Kırım'ın işgalinden sonra en önemli gelişme en temel insan hakkı olarak belirlenen "Yaşam Hakkı"nın ihlalleri sayısında olmuştur. 2014 yılından günümüze bazıları cezaevlerinde olmak üzere 14'ü Kırım Tatarı toplam 18 kişi hayatını kaybetmiştir. Bu sayı sadece faili meçhul cinayetleri kapsamakta olup, soruşturulmamış kazalarda hayatını kaybeden Kırım Tatar aktivistleri ve Rus güvenlik güçlerinin baskınında kalp krizi geçirerek hayatını kaybeden ünlü Kırım Tatar insan hakları savunucusu ve aktivisti Veciye Kaşka sayıya dahil edilmemiştir. 2019 yılı içinde iki Kırım Tatarının işkence ile öldürülmüş cesedi denizden sahile vurmuş, bir Kırım Tatarının cesedi de açık alanda işkence görerek öldürülmüş şekilde toprak altında bulunmuştur. Böylelikle kayıp olanların sayısı azalmışken, öldürülen kişilerin sayısı artmıştır.

Söz konusu cinayetlerin ortak noktası tamamının faili meçhul olması, cinayetler hakkında Rusya makamları tarafından herhangi bir soruşturma açılmaması ve cinayete kurban gidenlerin neredeyse tamamının Rusya karşıtı barışçı gösterilerde yer almalarıdır.

Kırım'da gerçekleşen "yaşam hakkı"nın ihlali vakaları, bu ihlalleri basit bir insan hakları ihlali sorunu olmaktan çıkararak doğrudan "suç" niteliğine büründürmektedir. Rusya makamları, bunları soruşturarak faileri ortaya çıkarmak yerine olayların üstünü örtmek delilleri karartmakta ve doğrudan bu suçlara iştirak etmektedir. Bireysel suç niteliğinde görülmesine çalışılan bu eylemler, esasında daha geniş kapsamlı olarak işlenmekte olan "insanlığa karşı suçun" parçaları ve aşamalarından ibaret eylemlerdir.

Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Genel Merkezi-Ankara/2019

f)Kişisel Güvenlik ve Beden Bütünlüğü hakkına yönelik ihlaller

Kişisel güvenlik ve beden bütünlüğünün korunması hakkı İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde düzenlenmiş temel insan hakları içinde yer almaktadır. Kişinin güvenli bir ortamda yaşaması ve beden bütünlüğüne yapılması muhtemel saldırılara karşı güvencesini oluşturan bu temel insan haklarını ihlale yönelik eylemler Kırım'da dikkat çekici ölçüde artmıştır.

Bu ihlallerin en çarpıcı örnekleri, 2014 yılından sonra kaçırılan Kırım Tatarları ve Ukrainerlerdir. 2014 yılından sonra yine neredeyse tamamı işgale ve Kremlin rejimine karşı aktif barışçıl eylemler içinde olan 13 Kırım Tatarı kimliği belirsiz kişilerce kaçırılmış ve bugüne kadar kendilerinden haber alınamamıştır. 2019 yılında bulunan üç ceset nedeniyle kayıpların/kaçırılanların sayısı 13'e düşmüştür.

Tıpkı, faili meçhul cinayetlerde olduğu gibi bu adam kaçırma suçlarına karşı da Rusya makamları tarafından ya hiç soruşturma açılmamış ya da açılan soruşturmalar kısa sürede kapatılarak üstleri örtülmüştür. Bu vakaların en dikkat çekici örneği Dünya Kırım Tatar Kongresi Genel Sekreter Yardımcısı Ervin İbragimov'un kaçırılması vakasıdır.

Aynı dönem içinde iki insan kaçırma vakası da çevredekilerin yardımları ile engellenmiştir.

Keza, insan kaçırma vakalarına ilaveten aralarında bazı Kırım Tatar Millî Meclisi üyelerinin de bulunduğu çok sayıda kişiye karşı darp ve yaralama suçu da işlenmişse de bu vakalar hakkında da bir soruşturma ya hiç açılmamış ya da açılan soruşturmalar çeşitli gerekçelerle kısa sürede kapatılmıştır.

g)Zorla Göç uygulamaları ve Demografik Değişim

Kırım Tatar Millî Meclisi verilerine göre 2014 yılından sonra 30.000'e yakın Kırım Tatarı, Kırım'daki ev ve işlerini terk ederek Ukrayna anakarasına ve diğer ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır.

İşgal sonrasında yaşanan baskılar, yukarıda yer verilen uygulamalar, korkutma ve yıldırma politikaları, milliyet ve köken nedeni ile işlerinden çıkartılmalar bu zorunlu göçün nedenidir. Bu veriler 2014-2018 yılları arasında Kırım'da yaşayan Kırım Tatarlarının %9'unun yarımadaı terk ettiğini göstermektedir.

Buna mukabil yine Kırım Tatar Millî Meclisi verilerine göre askeri personel hariç 105.000 insan Rusya Federasyonunun diğer bölgelerinden işgal altındaki Kırım'a iskan edilmiştir. Kremlin rejimi bu politika ile Kırım'ın demografik yapısını etnik Ruslar lehine tamamen değiştirme amacını gütmektedir.

Yine aynı dönemde doğu Ukrayna'da ayrılıkçı Rus teröristlerin başlattığı çatışmalardan ve Kırım'dan kaçarak evlerini terk etmek zorunda kalan Ukrainerlerin sayısı Birleşmiş Milletler Mülteciler Komiserliği verilerine göre 1.300.000 kişiye ulaşmıştır.

Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Genel Merkezi-Ankara/2019

h)Eğitim Hakkı ihlalleri

Temel insan haklarından biri de her insanın eğitim alma hakkıdır. Kırım Tatarları için tarih boyunca varlığına yönelik saldırılar karşısında ayakta durabilmenin ana unsuru eğitim ve hususen millî varlığın temeli olan ana dilin korunmasıdır.

2014 yılına kadar Kırım Tatarca eğitim verilen millî okul sayısı 14'tür. İşgalden sonra bu okulların millî okul olma statüsü kaldırılmıştır.

UNESCO verilerine göre Kırım Tatar dili eğitimi verilen diğer okulların sayısı 2013 yılında 384 iken 2018 yılında bu sayı 133'e düşmüştür.

Yine UNESCO verilerine göre Kırım Tatar dili eğitimi alan öğrencilerin sayısı 2013 yılında 18.020 iken bu sayı 2018 yılında 1879'a inmiştir.

Keza aynı verilere göre Ukraince eğitimi veren okul sayısı aynı dönemde 8'den 1'e, Ukraince eğitim verilen diğer okullardaki sınıf sayısı 879'dan 13'e, öğrenci sayısı ise 13.688'den 172'ye düşmüştür.

Bu veriler resmî olarak açılan derslik sayılarına ait olup, esasında öğretmen, kitap ve eğitim materyali yetersizliği ya da yokluğu gibi gerekçelerle bu okulların hemen hiçbirinde Kırım Tatar dili ya da Ukrain dili eğitimi de verilmemektedir.

Verilerdeki bu dramatik düşüş bireylerin ve özellikle çocukların anadilde eğitim hakkının büyük ölçüde ihlaline çok açık bir örnektir.

g)Sosyoekonomik ihlaller

Kırım'ın işgalinin sonrasında çok sayıda Kırım Tatarı ve Ukraynalı ırk ayrımcılığına maruz kalarak işten atılmıştır. Özellikle kamu otoriteleri ve kurumlarında çalışan Kırım Tatarı ya da Ukrain sayısı neredeyse yok derecede az hale getirilmiştir.

Bu uygulama işgalden sonra Kırım'da oldukça yükselen ırkçı ve şovenist dalganın bir sonucudur. İşyerlerinde bireylerin anadilde konuşmaları, dini vecibe ve vazifelerini yerine getirmeleri engellenmekte, iş sözleşmelerinin feshedilerek işten çıkartılmalarına gerekçe gösterilmektedir.

Netice olarak, sosyoekonomik güvenceleri ellerinden alınan bireyler Kırım'ı terk etmek zorunda bırakılmaktadır.

Keza, Kırım'daki sağlık kuruluşlarında da Rusça konuşmadığı için sağlık hizmetlerinden faydalandırılmayan ve bu nedenle can kaybı ile sonuçlanan vakalar da yaşanmıştır.

Kabaca sosyal güvence hakkı olarak tanımlanan temel insan haklarının ihlali niteliğindeki bu fiiller Kırım'daki insan haklarına yönelik suçlara dair çarpıcı örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Genel Merkezi-Ankara/2019

h)Adil Yargılanma Hakkının ihlali

Kırım yarımadası çeyrek yüzyıl boyunca Ukrayna hukukuna tabi kalmıştır. Kırım Özerk Cumhuriyeti vatandaşları bu dönemde Ukrayna yargılama usulleri ve kanunlarına bağlı olarak yaşamışlardır. Kırım'ın işgali ile ülkede bu vatandaşların tamamen yabancı olduğu Rusya Federasyonu kanunları uygulanmaya başlanmıştır. Kırım Özerk Cumhuriyetinin Kırım Tatarı olsun olmasın tüm vatandaşları işgalci devlet hukukunun kanunları ve uygulamaları ile karşı karşıyadır. Rusya Federasyonunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ndeki sicili dikkate alındığında, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde yer alan Adil Yargılanma İlkesi'nin Kırım'da da Rusya tarafından dikkate alınmadığı örnekler oldukça yüksek sayıya ulaşmıştır.

İşgale karşı direniş gören bireyler ve gruplara karşı Rusya makamlarınca açılan tüm soruşturma, kovuşturma ve yargılamalarda adil yargılanma hakkının açıkça ve kabaca ihlal edildiği raporlanmıştır.

Uzun gözaltı ve tutukluluk süreleri, duruşmalarda savunma ve söz hakkının kısıtlanması, kamuya kapalı duruşmalar yapılması, soruşturma ve kovuşturmalarda şüpheli ve avukatının dosyalara erişim ve inceleme hakkının kısıtlanması ya da engellenmesi, avukat ile tutuklunun görüşmesinin engellenmesi, savcılık mütalaasında istenenden daha uzun mahkumiyetlere hükmedilmesi adil yargılama hakkının ne denli ihlal edildiğinin açık kanıtlarıdır.

Adil yargılanma hakkının çok açık ve kabaca ihlaline yönelik çok çarpıcı bir delil ise kutsal olarak sayılan savunma hakkının kısıtlanması ve savunma vazifesini yerine getiren avukatlara karşı yürütülen uygulamalardır. Kırım Tatarları hakkında açılan davalarda savunma görevini yürüten Avukat Nikolay Polozov ve Avukat Mark Feygin'in avukatlık mesleğinden çıkartılması, Avukat Emil Kurbedinov ve Avukat Edem Semedlayev ile diğer avukatların çalışma ofislerine yapılan baskınlar, bu avukatların gözaltına alınmaları adil yargılanma hakkı ihlallerine yönelik çok açık kanıt ve vakalar olarak yaşanmaktadır.

ı)Gözaltı, Tutuklama ve Mahkumiyet kararları

2014 yılından bugüne çeşitli gerekçelerle Kırım Tatarları ve Ukrainlere yönelik olarak Kırım'daki Rus emniyet güçleri ve makamlarınca gerçekleştirilen operasyonlar tam anlamı ile saldırı niteliğindedir ve doğrudan "devlet terörü" tanımına girmektedir.

Söz konusu otoriteler tarafından bayramlar ve resmi tatiller dışında gerçekleştirilen mesailerde hemen her iki günde bir Kırım Tatarları ve Ukrainlere ait evler ve işyerlerine baskın gerçekleştirilmekte, aramalar yapılmakta ve bireyler gözaltına alınmaktadır. Kırım Tatar Kaynak Merkezi verilerine göre sadece 2019 yılının ilk 9 ayında yılının 62'si Kırım Tatarlarına ait olmak üzere 80 ev araması yapılmış, bu aramalardan sonra 113'ü Kırım Tatarı olmak üzere 126 kişi gözaltına alınmıştır. Arama ve gözaltı işlemleri sayısı 2018 yılına göre artarak gerçekleşmiştir.

2019 yılında Kırım'da sözde güvenlik güçleri tarafından yapılan sorgulamaların sayısı 118'i Kırım Tatarlarına yönelik olmak üzere 169'dur.

Kırım'da 2019 yılı itibarı ile 69'u bu yıl içinde olmak üzere tutuklanan şahısların sayısı 282'dir. Bu yıl Kırım'da sözde mahkemeler ve emniyet birimleri 213 adet tutukluluğun uzatılmasına dair karar Verdi. Halen tutuklu olanların 196'sı Kırım Tatarıdır.

Tutuklamalar hususunda göze çarpan bir husus 69 tutuklunun Kırım dışına sevk edilmesi olmuştur.Yapılan yargılamalar neticesinde kısa süreli hapis ve para cezası ile karşılaşan kişilerin sayısı bu verilerde yer almamaktadır.

Diğer taraftan 2019 yılı içinde Rusya Federasyonunun elinde tutuklu/rehin olarak bulunan ve aralarında Oleg Sentsov'un da bulunduğu bir grup "esir değişimi" adı altında Ukrayna'ya iade edilmiştir. İade edilenler arasında yıl içinde Kırım'ın idari kapısında tutuklanan Kırım Tatar Millî Meclisi ve Dünya Kırım Tatar Kongresi Denetim Kurulu üyesi Gülnara Bekirova Alidinova'nın eşi Edem Bekirov da bulunmaktadır. Edem Bekirov'un tedavisi devam etmektedir.

i)Kültür Varlıklarına yönelik ihlaller

Kırım'da 1783 işgalinden sonra ayakta kalabilen ve günümüze ulaşan nadir kültür varlıklarından biri ve en önemlisi tarihi başkent Bahçesaray'da bulunan ve 2014'teki işgale kadar Kırım Tatar Millî Müzesi statüsünde olan Hansaray'dır.

2017 yılında Rus yönetimi Hansaray'da restorasyon adı altında bazı çalışmalara başlanmış ise de söz konusu tadilat çalışmalarının kültür varlıklarının restorasyonuna dair bilimsel ve teknik yöntemlere ve kurallara uyulmaksızın, eserin tarihi ve original özelliğini bozacak şekilde yapıldığı anlaşılmıştır.

UNESCO Dünya Mirası aday listesinde yer alan Hansaray'da yapılan bu tahrip edici çalışmalara yönelik mürcaatlar neticesinde UNESCO, söz konusu çalışmaların durdurulması ve yapının UNESCO uzmanları tarafından incelenmesine izin verilmesi noktasında bir rapor hazırlayarak konuyu gündemine almıştır. Ancak, Rusya Federasyonu bu konuda bu güne kadar herhangi bir adım atmamıştır.

Hansaray'da başlatılan ve bilimsel tekniklere aykırı şekilde yapılmakta olan restorasyon çalışmaları 2019 yılında da devam etmiştir.

Buna ilaveten, Ukrayna döneminde Kırım'daki müzelerde sergilenen ve tarihî değerleri oldukça fazla olan "İskit Hazinesi" ve Kefe'deki "Ayvazovskiy Müzesi"nde bulunan tabloların da içinde bulunduğu çok sayıda eserin Moskova'ya taşındığı anlaşılmıştır.

j)Toplantı ve Örgütlenme Hakkına Yönelik İhlaller

İşgalden sonra en önemli yasak Kırım Tatarlarının matem günü olan 18 Mayıs 1944 Sürgününün anma merasimleri ve işgalden önce her yıl gerçekleştirilen anma mitinginin yasaklanmasıdır. Rusya Federasyonu 18 Mayıs gününü sinik bir şekilde "Kırım Tatarlarının Rehabilitasyonu Günü" olarak ilan ederek, 18 Mayıs 1944 Sürgün ve Soykırımında hayatlarını kaybedenlerin hatırası ile alay etmektedir.

Keza, Kırım Tatarları açısından tarihi önem arz eden diğer günlerin anılması, kutlanmasına yönelik toplu faaliyetler de yasaklanmıştır. Her ne kadar bugüne kadar her

hangi bir soruşturma ve kovuşturma vakası yaşanmasa da cenaze ve matem zamanlarında insanların toplu halde etkinlik yapması da yasaklanmıştır.

Kırım Tatarlarının izin verilen alanlar dışında faaliyette bulunmak üzere örgütlenmeleri de yasaktır.

k)Hak Ulaşımı Engeli

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin ve özellikle de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin temel insan hakları arasında belirlemiş olduğu adil yargılanma hakkı ve hak arama özgürlüğü konularında da Kırım'da ciddi sayılara ulaşan ihlaller gerçekleşmiştir.

Kırım Tatar Kaynak Merkezi verilerine göre bu yıl Kırım'da hak arama özgürlüğünün ihlali sayısı 578'dir. Bu ihlallerin 408'inin mağduru Kırım Tatarları olmuştur.

l)Sağlık Alanında İhlaller

2019 yılı içinde Kırım'da 90 fiziksel ve zihinsel sağlık ihlali gerçekleşmiştir. Bu ihlallerin 45'inin mağduru Kırım Tatarlarıdır.

Kırım'ın işgalinden bu yana Kırım'da sağlık hizmetlerinin kalitesi oldukça düştüğü gibi sağlık tesislerinde insanlara yönelik ayrımcılık ve ırkçılık vakalarına da rastlanmaktadır. İşgalden bu yana Rusça konuşmadıkları için sağlık hizmeti verilmeyen ve bu sebeple hayatını kaybeden insanların sayısı 3'tür. Diğer taraftan, evrensel sağlık hizmetlerine aykırı olarak Derneğimizce Türkiye'de tedavileri üstlenilen bazı hastaların hastalıklarının ilk evresinde Kırım'daki sağlık kuruluşları ve doktorlar tarafından yanlış tedavi başlatıldığı, böylelikle hastalığın ilerlemesinin sağlandığı, ölüme sebebiyet verebilecek şekilde hastalara yanlış ilaçlar verildiği müşahade edilmiştir. Bu hastaların tedavi şekilleri ve kullandıkları ilaçlar Türkiye'deki tedavi süreçlerinde sağlık kuruluşları tarafından derhal değiştirilmiştir. Bu gibi uygulamaların Kırım'da duyulması insanların sağlık hizmetlerine güvenini ortadan kaldırmıştır.

V.Tataristan'da Raporlanan İnsan Hakları İhlalleri

Bugüne kadar Türk ve dünya kamuoyunda yeteri kadar gündeme gelmemiş olmakla birlikte 2014 yılındaki işgalden sonra Kırım'da yaşanan insan hakları ihlalleri, haksız ve mesnetsiz yargılamalara benzer uygulamalar Tataristan Federe Cumhuriyeti'nde yıllardır süregelen insan hakları ihlallerinin neredeyse birebir aynısıdır.

Bu çalışmamızda, Rusya Federasyonunun esasında genelinde hüküm süren insan hakları ihlallerini örneklemek amacıyla Tataristan Federe Cumhuriyeti'nden bir kaç örneği kamuoyunun dikkatine sunmak ihtiyacı hasıl olmuştur.

a)Kısa Tanıtım

Tataristan
Nüfusu: 3 782 800
Yüzölçümü: 67.836.2 km²
Resmi Dili: Tatarca ve Rusça

Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Genel Merkezi-Ankara/2019

Etnik Yapı: %51,3 Tatar, %41 Rus, %3 Çuvaş ve diğer milletler.

Dünyada toplam 7 milyon Kazan Tatar'ı olduğu bilinmektedir, Türkiye'deki Kazan Tatarlarının sayısı 20 bin ile 50 bin arasında telaffuz edilmektedir.

Köklü geçmişi ve zengin bir kültürü olan Kazan Tatarları bugünlerde millet olarak yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Kazan Tatar tarihinde son yıllarda yaşanan değişimler kısaca şöyledir:

1990 yılının 30 Ağustos tarihinde Tataristan, Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyetinden (RSFSR) çıkmış ve Tataristan Devlet Egemenliği Beyanatını kabul ederek bağımsızlığını ilan etmiştir. 1991 yılının Aralık ayında Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra sözde Rusya Federasyonu (RUSYA FEDERASYONU) Tataristan'ın bağımsızlığını tanımamıştır. Bu bağlamda Tataristan 1992 yılının 21 Mart tarihinde "Siz Tataristan'ın egemen devlet, uluslararası hukuk subjektı, Rusya ve başka cumhuriyetler, devletler ile kendi ilişkilerini eşit hukuklu anlaşmalar esasında kuran Cumhuriyet olmasını istiyor musunuz?" başlıklı referandum yapılmıştır. Halkın %61,4'ü Tataristan'ın bağımsızlığından yana oy kullanmıştır. Referandumun sonuçlarına istinaden 1992 yılının 6 Kasım tarihinde Egemen Tataristan Cumhuriyeti'nin Anayasası kabul edilmiştir.

1994 yılının 15 Şubat tarihinde Tataristan'ın Cumhurbaşkanı M.Şeymiyev Rusya Devlet Başkanı B.Yeltsin ile "Tataristan ve Rusya arasında yetki paylaşımı" anlaşmasını imzalamış ve bu anlaşma Tataristan açısından ilk geri adım ve aynı zamanda sonun başlangıcı olmuştur.

1990'lı yıllarda Tataristan'ın elde ettiği kanuni haklar 2000 yılının başlarında Putin'in iktidara gelmesiyle birlikte birer birer elinden alınmış, geçen süreç içerisinde Tataristan Anayasası 17 defa değiştirilmiştir.

b)Tataristan'da ve Rusya Federasyonunun Genelinde İhlallere Bakış

-27 Kasım 2002 tarihinde Kazan Tatarlarının Latin Alfabesi'ne geçme isteği Rusya Federasyonu kanunlarına eklemeler yapılmasıyla ortadan kalkmış, "Rusya Federasyonu'ndaki tüm halklar ana dillerini yazarken Kiril Alfabesi kullanmalıdır" şeklinde kanun Putin tarafından onaylanmıştır.

-2005 yılının 30 Ağustos tarihinde Kazan'ın 1000 yılı kutlanmış ve o tarihten sonra 30 Ağustos Cumhuriyet Bayramı (Bağımsızlık Günü) Şehrin Doğum günü olarak kutlanmaya başlamıştır. Ayrıca Kazan'ın 1000 yılı bahanesiyle 40 tane tarihi bina yıkılmıştır.

-2007 yılının sonunda Putin 309 nolu kanunu imzalamıştır. Bu kanuna göre, Rusya Federasyonu kanunlarından "Milli komponent (parça, kısım)" kaldırılmıştır. Bu bağlamda 2009-2010 eğitim yılından itibaren millî okullar kapatılmış, lise mezuniyet ve üniversiteye giriş sınavları da sadece Rus dilinde yapılmaya başlamıştır.

-2016 yılının 24 Haziran'ında "terörle mücadele" kapsamında "Yarovaya kanunu" adıyla bilinen kanun kabul edilmiştir. Bu kanuna göre, din adamları faaliyetlerini sadece ibadethanede yapmalıdır; evlerde - iftar vermek, dini nikâh kıydırmak, merhumları anma günleri yasaklanmıştır. Bu bağlamda Kazan Şehitlerini Anma Günlerinde toplanıp Süyümbike **Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Genel Merkezi-Ankara/2019**

Minaresi'ne gitme, orada dua etmek kanunen yasaklanmıştır. Bu kanun sadece Türklere uygulanmakta olup, Hıristiyan Rusların Haçlı yürüyüş yapmalarına, toplanıp dua etmelerine göz yumulmaktadır. Kanuna uymayanlara 200–300 bin gibi büyük miktarda para cezası uygulanmaktadır.

-20 Temmuz 2017 tarihinde Yoşkar-Ola şehrinde gerçekleşen Uluslararası İlişkiler Şura'sında Putin "*Rus dili dışındaki başka dilleri zorunlu okutmak – yaramaz bir durumdur*" şeklindeki konuşması konunun Rusya Devlet Duma'sı oturumuna gündeme alınmasına neden olmuş ve Rusya Federasyonu Eğitim Sisteminin 29.12.2012'de kabul edilen 273 nolu kanunda değişiklik yapılmıştır. 3 Ağustos 2018 tarihinde Putin tarafından imzalanan Rusya Federasyonu devlet eğitim standartlarında yapılan ekleme ve değişikliklere göre, Rus dili "ana dil" olarak kabul edilmiş, millî dillerin eğitimi 2 saate indirilmiş o da velilerin isteğine bırakılmıştır.

-Rusya'daki Türklerin yargılandığı suçlamalar "Milletler ve Dinler arası kin ve düşmanlığı tahrik" adı altında Rusya Anayasası'nın 282 maddesi ve "Rusya'nın toprak bütünlüğünü bölme" adı altında 280. maddedir. Davalar da ona göre siyasi ve dini davalar olarak ikiye ayrılmaktadır. Müslüman ise "terörist"; Tataristan'ın bağımsızlığından söz eden "bölücü"; Tatarlara yapılan haksızlıkları kaleme alan yazarlar "aşırı"dır (ekstrimist). Uydurma davalar açılarak binlerce insan tutuklanmakta, yargılanmakta, hapsedilmekte ve ağır para cezalarına çarptırılmaktadır. Tutukluların sayısı net olarak bilinmemekle birlikte, kayda geçen davalara bakarak tahmin yürütmek mümkündür. Her yıl Tataristan'da terörist, bölücü, ekstrimist (aşırı) suçlamalarıyla 50 ile 80 arasında dava açılmaktadır.

-Müslümansa teröristtir mantığından yola çıkarak tutuklananların sayısı tam olarak bilinmemekle birlikte, Tataristan'da "Çistay Dosyası", "Kukmara Dosyası", "Hizbullahçılar", "Cemaatçiler" gibi davalar açılmıştır. Son zamanlarda camilere kameralar takılarak dini ibadetlerini yerine getirmek için camiye gelenler fişlenmekte, kamera kayıtları da delil olarak sunulmaktadır. Özetle Tataristan'da *din ve vicdan özgürlüğünden* söz etmek mümkün değildir. "Hizb-ut Tahrir" (Hizbullahçılar) terör örgütü davası kapsamında 11.10.2018 tarihinde örgütün Rusya'daki yöneticisi suçlamasıyla Eduard Nizamov (1978) Kazan'da, örgüt üyesi suçlamasıyla İldar Ahmetcanov Çistay'da, Reis Gıymadiyev Çallı'da gözaltına alınmıştır. Eduard Nizamov'un duruşması 28.11.2019 tarihinde görülmeye başlanmıştır. 2005 yılında ekstrimist grubun çalışmalarına katıldığı gerekçesiyle 2 yıl ev hapsine çarptırılan Nizamov bu sefer müebbet hapis cezası ile yargılanmaktadır. "Hizb-ut Tahrir" örgütüne üye olma suçundan 2015 yılında Kazan'da gözaltına alınan Ayrat Şakirov 2017 yılında Samara Askeri Mahkemesi'nin İdil Şubesi'nce Rusya Anayasası'nın 205. madde 5. fıkrasının 1.kısım (Rusya'da terörist olarak tanınan bir örgütün çalışmasını yürütmek) gereği 18 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. Vologda bölgesi hapisanesinde tutuklu bulunan Şakirov, suçunu kabul etmemiştir. Şakirov, hapisane şartlarının kötü olmasını ve kendini yıldırma, yıpratma amaçlı girişimler yapıldığını gerekçe göstererek 8 Kasım 2019 tarihinde açlık grevine başlamıştır. Açlık grevine başlayan Şakirov'u cezalandırmak için tek kişilik hücreye atan hapisane yönetimi sağlık hizmeti vermediği konusunu avukatı Gölnera Kerimova açıklamıştır. Tataristan'da *adil yargılama olmadığı gibi gözaltı, tutuklama ve mahkûmiyet* konusundaki ihlaller de doruk noktasına ulaşmıştır.

-1 Şubat 2019 tarihinde Moskova Devlet Üniversitesi Matematik Bölümü Yüksek lisans öğrencisi Azat Miftahov tutuklanmıştır. 31 Ocak 2019 tarihinde Moskova kenarındaki Onejskaya sokağında bulunan "Birlik Rusya" partisi binasına saldırı yapılmış ve Miftahov bu saldırıda kullanılan patlayıcı yapımından sorumlu tutulmuştur. 1 Şubat tarihinde tutuklanan

Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Genel Merkezi-Ankara/2019

Azat Miftahov'un tutanağı 2 Şubat tarihi ile kayda geçmiştir. Karakolda suçu üstlenmesi için baskı yapılmış, ancak Miftahov her duruşmada suçsuz olduğunu söylemiştir. Miftahov'un davası halen sonuçlanmamış ve tutukluluk süresi de devam etmektedir. Başarılı bir öğrenci olan Azat Miftahov'un serbest bırakılması için akademisyenler imza kampanyası başlatmış ancak bir sonuç alınamamıştır. Moskova Devlet Üniversitesi'nde rektör ile yapılan açık oturumda öğrenciler rektöre Miftahov ile ilgili soru sormak istemiş, ancak sorunun sonuna gelmeden apar topar dışarı çıkartılmışlardır. Gelen haberlere göre daha sonra bu öğrenciler okuldan atılmıştır. Azat Miftahov suçsuzdur, onun Rusya karşısındaki tek suçu Tatar olması ve rahmetli milliyetçi Fenzaman Battal'ın torunu olmasıdır.

-Moskova Devlet Üniversitesi'nde eğitim gören birinci sınıf öğrencisi Marat Nigmatullin, üniversite kütüphanesinde FSB görevlilerince darp edildiğini bildirmiştir. 2018 yılında Nigmatullin ile ilgili "terörü aklama" suçundan cinayet davası açılmış ve aynı yılın Aralık ayında o ev hapsine mahkûm edilmiştir. 2019 yılının ortalarında ev hapsi cezasına ek olarak başka yasaklar da eklenmiştir.

-Her yıl Rusya Ordusu'nda askerlik yapan en az 400 kişi ölmektedir. Ölenlerin büyük çoğunluğu Türk asıllıdır. Elimize ulaşan fotoğraflarda Tatar çocuklarının birer birer saçlarını kazıyarak büyük harflerle kafalarına "Tatarlar" şeklinde yazı yazılması, videolarda Türklerin çırılçıplak soyularak yerde sürüklenip dövülmesi Türklere uygulanan zulmün resmidir. Baykal ötesinde bulunan Gorniy şehrinin ordugâhında askerlik görevini yerine getiren Ramil Şemsetdinov adındaki bir Tatar genci aşağılamalara, ırkçı ve ayrımcı muameleye, şiddete dayanmamış ve 25 Ekim 2019 tarihinde nöbet tutarken 8 kişiyi vurmıştır.

-3 Ağustos 2018 tarihinde imzalanan karar, dilleri yok etmeye yönelik bir girişimin son aşamasıdır. 10 Eylül 2019 tarihinde Udmurt bilim adamı Albert Razin'in (1940–2019) Udmurt Parlamentosu önünde tek kişilik protesto eylemi yapmış ve sonra kendini ateşe vererek hayatını kaybetmiştir. Onun ölümü millî dil ve kültür konusunu tekrar gündeme getirdi. Rusya'da 200 civarında dil bulunmakta, onlardan sadece 7'sinin okulda "ana dil" olarak okutulacağı ve ders kitaplarının hazırlanacağı duyurulmuştur. 2019–2020 eğitim yılı için Eğitim Bakanlığınca hazırlanan federal listede Tatar, Başkurt, Altay, Hakas, Çeçen, Yakut ve Yunan dilleri bulunmaktadır. Listeye bakıldığında Çuvaş, Mari, Udmurt gibi diğer diller hiçe sayılmıştır. Tataristan'daki okul öncesi eğitim kurumlarına bakıldığında ise 2008 tane eğitim kurumunun 764'ü Tatar dilinde eğitim verirken, Rus dilinde eğitim veren kurumların sayısı 1172'dir. Ana dilde eğitim ve ana dil eğitimi Rusya tarafından sistematik olarak yok edilmektedir. 2007 yılında alınan karar gereği ana dilde eğitim yasaklanmış, lise mezuniyet ve üniversite giriş sınavları Rusça yapılmıştı. 2018 yılında zorunlu olarak okullarda 6 saat okutulan ana dil dersi 2 saate indirilmiş, o da velilerinin isteğine bırakılmıştır. Veliler çocuklarının ana dil eğitimi almasını istese de okul yönetimi "sınıf oluşmadı", "öğretmen yok" bahanesiyle velilerin isteğini geri çevirmektedir. Konuda ısrarlı olan veliler bu sefer de FSB tarafından sorgulanıp tehdit edilmektedir. Yani Rusya'da ana dil eğitimi var ama yoktur. Son günlerde 2 saate indirilen ana dil dersinin tamamen kaldırılmasından söz edilmektedir. Rusya'daki millî diller için tehlike çanları çalmaktadır. *Ana dil eğitimi ve ana dilde eğitim başta olmak üzere genel olarak eğitim insanların en temel hakkıdır.* Rusya'da insanların eğitim hakları ihlal edilmekte, Rusya bu konuda kendi Anayasasında yazılan maddeler ile çelişmektedir.

-Rusya'da *zorla göç ve demografik değişim* bilinçli ve sistematik bir şekilde yapılmaktadır. Bilindiği üzere SSCB döneminde insanların büyük çoğunluğu lojmanlarda otururdu. Sovyetlerin çökmesiyle birlikte lojmanların bir kısmı özelleştirildi. Söz konusu bu

Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Genel Merkezi-Ankara/2019

lojmanlar günümüzde artık hasarlı ve yıkılmak üzeredir. Onun için hükümet eski lojmanların yerine yenisini tahsis etmektedir. Ancak Rusya burada da Ruslaştırma siyasetini devreye sokmuş durumdadır. Yıllardır Tatar köylerinde yaşayan Tatar nineleri yeni konut bahanesiyle Rusların yaşadığı bölgelere yerleştirilmekte, yaşlılar Rusça bilmedikleri için geçinmekte zorlanmaktadır. Zorla göç sırasında Tatarlar Rusların yaşadığı bölgelere yerleştirilirken, Ruslar da Tatarların yaşadığı bölgelere akın etmektedir. Böylelikle bölgenin demografik yapısı değiştirilmektedir.

-*Düşünce, ifade ve basın özgürlüğü* konusunda Rusya'da yaşanan ihlaller zincirinin son halkası tarihi romanların, kitapların yargılanmasıdır. Tatar tarihini yazmak bir suç unsuru olarak kabul edilmekte bu bağlamda yazılan Tatar tarihi yargılanmaktadır. Daha önce sosyal medyada millî, dini, eğitim gibi konularda düşüncelerini ifade edenler yargılandı, büyük para ve hapis cezalarına çarptırıldı. Tataristan'da basın yayın organları bağımsız olmadığından neyin nasıl yazılması gerektiği önceden belirtilmekte, bunun dışına çıkanlar ise cezalandırılmaktadır.

-Kırım'ın Rusya tarafından işgal edilmesi konusunda internet ortamında fikir beyan eden Kazan Tatar milliyetçisi Rafis Kaşapov 2014 yılının sonunda Türkiye dönüşünde tutuklanmış ve 3 yıl hapis yatmıştır. Daha sonra yurt dışına kaçmak zorunda kalan Rafis Kaşapov İngiltere'den siyasi sığınma hakkı almış, ancak buna rağmen hakkında uydurma davalar açılarak Rusya tarafından uluslararası arama emri çıkartılmıştır. Yanı sıra Kaşapov'un memleketinde bıraktığı ailesi ve yakınları da FSB tarafından sıkça tehdit edilmekte, baskı uygulanmaktadır. FSB, "Eğer Rafis Kaşapov'a yardımda bulunursanız, ya uyuşturucu satıcılığı ya da ruhsatsız silah saklamadan hapse atarız, suçtan suç beğenin (!)", şeklinde uyarılarda bulunmuştur.

-2018 yılının Kasım ayında tutuklanan Başkurt gazeteci ve siyasetçi Ayrat Dilmöhemetov, internet ortamında fikirlerini beyan eden ve bu bağlamda bölücülük ile suçlanarak Rusya Anayasası'nın 280. maddesinin 1. fıkrası (Rusya'nın toprak bütünlüğünü bölme) ve 250. maddesinin 2.fıkrası (medyada ve internet ortamında terör propagandası yapma) ile yargılanmaktadır.

VII.Sonuç

Yayınlamış olduğumuz bu Raporda Kırım yarımadasının 2014 yılında işgalinden sonra gerçekleşen insan hakları ihlallerini elimizden geldiğince kısa bir şekilde ve ayrıntıya kaçmadan özetlemeye çalıştık. Buna rağmen, yaşanan ihlallerin çokluğu ve yoğunluğu nedeni ile sayfa sayısını daha fazla kısıtlayamadık.

İlaveten, Tataristan'da son yıllarda yaşanan insan hakları ihlalleri, haksız tutuklama ve yargılamaları da okuyucunun dikkatine celb etmek, Kazan Tatar kardeşlerimize akrabalık borcumuzdu. Bundan böyle çalışmalarımıza Kırım özelinde ve Rusya Federasyonu genelinde yaşanan insan hakları ihlallerine elden geldiğince yer vermeye gayret göstereceğiz.

Bu oldukça kısaltılmış Raporda da görüleceği üzere gerek Kırım'da gerekse Tataristan örneğinden hareketler bugün Rusya Federasyonunun bir nedenle hüküm sürdüğü bütün topraklarda insan hakları sadece kağıt üzerine görünmez mürekkeple yazılmış bir "masal" niteliğindedir.

Tüm bu ihlaller alt alta toplandığında, ceza hukuku anlamında suçlar içtima etmiş ve hangi ünvan ve görevde olursa olsun faillerinin uluslararası ceza mahkemesinde yargılanmaları gerekliliği ortaya çıkmıştır.